

BIJLAGENBOEK

TIJD VOOR VERANDERING

DE TOEKOMSTIGE ROL VAN DE SME-ACCOUNTANT

Anne van Bakel 2021592
Lizet van Dinther 2020228

Inhoud

Inhoud	1
Bijlagen	2
Bijlage 1: Vraagstelling bij onderzoeksmodel.....	2
Onderzoeksvraag 1	2
Onderzoeksvraag 2	2
Onderzoeksvraag 3	3
Onderzoeksvraag 4	3
Bijlage 2: Wetsvoorstel scheiding tussen controle en advies van Barnier.....	4
Bijlage 3: Externe- en interne roulatie.....	7
Externe roulatie	7
Interne roulatie.....	8
Bijlage 4: Accountantscontrole in een geautomatiseerde omgeving	10
Bijlage 5: Interviews	13
Interview A: Accountants	13
Interview B: Banken	14
Interview C: SME-ondernemers	17
Bijlage 6: Uitgewerkte interviews	19
Consultant A.....	19
Accountant A	22
Accountant B	25
Accountant C.....	28
Accountant D.....	31
Bank A.....	34
SME-onderneming A	36
SME-onderneming B	38
SME-onderneming C	40
Bijlage 7: Onderbouwing aangenomen/verworpen hypotheses	43
Hypothese 1	43
Hypothese 2	45
Hypothese 3	46
Hypothese 4	48

Bijlagen

Bijlage 1: Vraagstelling bij onderzoeksmodel

Op basis van het onderzoeksmodel worden de onderstaande onderzoeksvragen en deelvragen geformuleerd. Na het beantwoorden van onderzoeksvraag 1 & 2 worden er minimaal 2 en maximaal 4 hypotheses opgesteld. Bij onderzoeksvraag 3 wordt er een koppeling gemaakt tussen de uitkomsten van de eerste 2 onderzoeksvragen. De uitkomst van de hypotheses dienen voor de beantwoording van vraag 4.

Onderzoeksvraag 1

Welke relevante aspecten kunnen worden ontleend uit de literatuur voor het vormen van hypotheses ten behoeve van het analyseren van de verschillende visies betreffende de veranderingen van het accountancy beroep in de toekomst?

Deelvragen

1. Welke aspecten zijn te ontleen uit de literatuur met betrekking tot kantoor- / interne rolatie?
2. Welke aspecten zijn te ontleen uit de literatuur met betrekking tot scheiding tussen controle en advies?
3. Welke aspecten zijn te ontleen uit de literatuur met betrekking tot de relatie tussen de accountant en cliënt?
4. Welke aspecten zijn te ontleen uit de literatuur met betrekking tot wet- en regelgeving?
5. Welke aspecten zijn te ontleen uit de literatuur met betrekking tot XBRL?
6. Welke veranderingen ondergaan deze aandachtspunten of welke geheel nieuwe aandachtspunten kunnen worden geformuleerd voor het vormen van een onderlinge confrontatie van de aspecten bij 1 t/m 5?

Onderzoeksvraag 2

Hoe kunnen de verwachtingen van de diverse belanghebbenden het best worden beschreven?

Deelvragen

1. Hoe kijken accountants aan tegen de mogelijke veranderingen en de toekomst van het accountancy beroep terugkomend in de hypotheses?
2. Hoe kijken overige belanghebbenden aan tegen de mogelijke veranderingen en de toekomst van het accountancy beroep terugkomend in de hypotheses?
3. Hoe kijken SME-ondernemers aan tegen de mogelijke veranderingen en de toekomst van het accountancy beroep terugkomend in de hypotheses?
4. Wat zijn de verschillen in de visies en verwachtingen over het accountancy beroep in de toekomst gezien de hypotheses?

Onderzoeksvraag 3

Wat zijn de resultaten die voortkomen uit het analyseren van vraag 1 en 2 en welke verschillen zijn er tussen de verschillende partijen?

Deelvragen

1. Wat zijn de belangrijkste resultaten die voortkomen bij het analyseren van vraag 1?
2. Wat zijn de belangrijkste resultaten die voortkomen bij het analyseren van vraag 2?
3. Zit er een 'verwachingskloof' bij de analyse tussen de bestudeerde literatuur en de verwachtingen van diverse belanghebbenden van het accountancy beroep in de toekomst?

Onderzoeksvraag 4

Welke conclusie kan worden getrokken na het analyseren van de 'verwachingskloof' op de gedifferentieerde markt.

Deelvragen

1. Welke veranderingen in de werkzaamheden van de accountant moeten er plaatsvinden zodat de accountant aan de maatschappelijke functie kan voldoen?
2. Over welke competenties dient een accountant te beschikken om in de toekomst zijn maatschappelijke rol te kunnen vervullen?

Bijlage 2: Wetsvoorstel scheiding tussen controle en advies van Barnier

Barnier is voor een scheiding tussen controle- en advieswerkzaamheden. Controlewerkzaamheden en controlegerelateerde werkzaamheden zijn wel toe gestaan, overige diensten mogen door de externe accountant niet verleend worden en moeten afgesplitst worden. Onderstaand is het voorstel van Barnier opgenomen zoals opgenomen is in het voortel voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad betreffende specifieke eisen voor de wettelijke controles van financiële overzichten van organisaties van openbaar belang (COM (2011) 779 definitief, 2011/0359).

Onder gerelateerde financiële controlediensten verstaat de Europese Commissie:

- de controle of beoordeling van tussentijdse financiële overzichten;
- de verstrekking van betrouwbaarheidsverklaringen met betrekking tot maatschappelijk verantwoord ondernemen;
- de verstrekking van betrouwbaarheidsverklaringen met betrekking tot of het uitreiken van een getuigschrift van de verslaglegging aan regelgevers die verder gaat dan de wettelijke controle van financiële overzichten en bedoeld is om regelgevers bij te staan bij het vervullen van hun taak;
- de verstrekking van certificering inzake de naleving van belastingvoorschriften indien een dergelijke attestering door de nationale wetgeving wordt voorgeschreven;
- elke andere wettelijke taak die verband houdt met controlewerkzaamheden die door de wetgeving van de Unie is opgelegd aan de externe accountant of het accountantskantoor.

Een externe accountant of een accountantskantoor dat de wettelijke controle van organisaties van openbaar belang uitvoert, mag noch direct noch indirect niet-controlediensten verstrekken aan de gecontroleerde entiteit, haar moederonderneming en de door haar gecontroleerde ondernemingen. Onder niet-controlediensten, die dus niet door de externe accountant of een accountantskantoor dat de wettelijke controle van organisaties van openbaar belang uitvoert, wordt verstaan:

1. diensten die te allen tijde belangenconflicten teweegbrengen:

- diensten van deskundigen die geen verband houden met de controle, diensten op het gebied van belastingadvies, algemene bedrijfsvoering en andere adviesdiensten;
- boekhouding en het opstellen van administratieve vastleggingen en financiële overzichten;
- het ontwikkelen en ten invoer leggen van de interne beheersings- of risicobeheer procedure die verband houdt met de opstelling en/of controle van financiële informatie in de financiële overzichten, alsook risicoadvies;
- waarderingsdiensten, het geven van een oordeel over de getrouwheid of verklaringen over inbreng in natura;
- actuariële en juridische diensten, waaronder de beslechting van rechtsgeschillen;

- het ontwikkelen en ten uitvoer leggen van financiële informatietechnologiesystemen voor organisaties van algemeen belang zoals bedoeld in artikel 2, lid 13, onder b t/m j, van Richtlijn 2006/43/EG;
- het deelnemen aan de interne beheersing van de auditcliënt en het leveren van diensten die verband houden met de interne beheersing functie.

2. *Diensten die belangenconflicten kunnen teweegbrengen:*

- personeelsdiensten, met inbegrip van het werven van hogere leidinggevenden;
- het verschaffen van zachte garanties aan beleggers in het kader van de emissie van effecten van een onderneming;
- het ontwikkelen en ten uitvoer leggen van financiële informatietechnologiesystemen voor organisaties van algemeen belang zoals bedoeld in artikel 2, lid 13, onder a, van Richtlijn 2006/43/EG;
- due diligence diensten aan de verkopende of kopende partij over potentiële fusies en acquisities en het verstrekken van betrouwbaarheidsverklaringen over de gecontroleerde entiteit aan andere partijen in een financiële of zakelijke transactie.

Wanneer een lid van het netwerk waartoe de externe accountant die of het accountantskantoor dat de wettelijke controle uitvoert behoort niet-controlediensten levert aan een onderneming met rechtspersoonlijkheid in een derde land die beheerst wordt door de gecontroleerde organisatie van openbaar belang, beoordeeld de betrokken externe accountant het betrokken accountantskantoor of zijn of haar onafhankelijkheid in het gedrang wordt gebracht door levering van zulke diensten door het lid van het netwerk.

Als zijn of haar onafhankelijkheid in het gedrang wordt gebracht, past de externe accountant of het accountantskantoor veiligheidsmaatregelen toe om de bedreigingen als gevolg van het leveren van zulke diensten in een derde land in te perken. De externe accountant of het accountantskantoor mag de wettelijke controle van financiële overzichten van de organisatie van openbaar belang uitsluitend blijven uitvoeren als hij, zij of het conform het artikel: "*voorbereiden van de wettelijke controle en de beoordeling van bedreigingen voor de onafhankelijkheid*" kan rechtvaardigen dat het verlenen van deze diensten zijn of haar professionele oordeelsvorming en de controleverklaring niet beïnvloedt.

De externe accountant of het accountantskantoor kan bij de bevoegde autoriteit te rade gaan voor een oordeel over deze kwestie.

Daarnaast gelden aparte regels voor accountantskantoren waarvan één derden van de jaarlijkse inkomsten uit controles afkomstig is van grote organisaties van openbaar belang en het accountantskantoor behoort tot een netwerk waarvan de gezamenlijke inkomsten van de leden uit de controles binnen de Europese Unie meer bedragen dan 1200 miljoen EUR:

- het kantoor levert direct en/of indirect geen niet-controlediensten;
- het kantoor behoort niet tot een netwerk dat binnen de Unie niet-controlediensten levert;

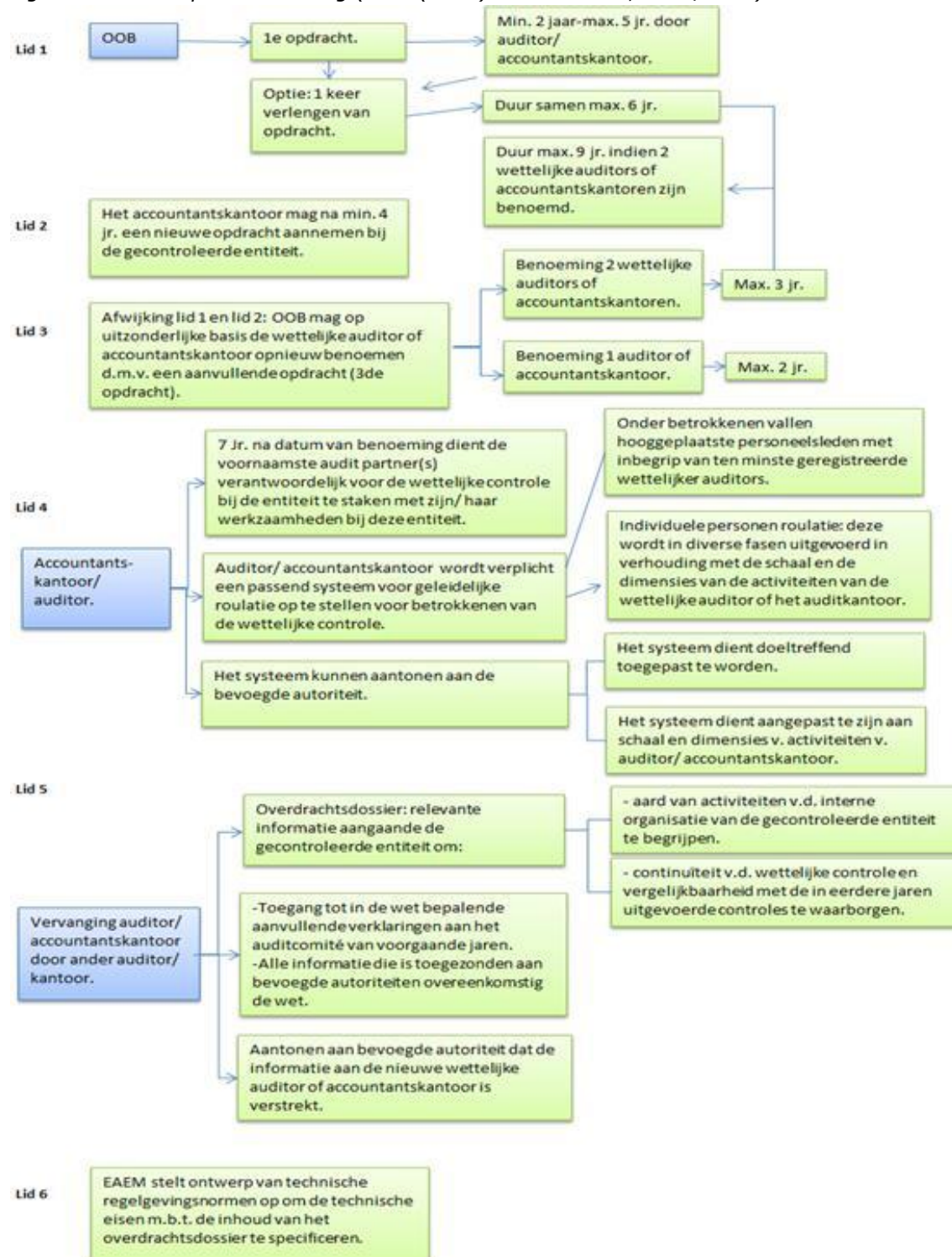
- een entiteit die in bovengenoemde niet-controlediensten levert, bezit als geheel, direct of indirect, niet meer dan 5 procent van het kapitaal of van de stemrechten in het accountantskantoor;
- entiteiten die de bovengenoemde niet-controlediensten leveren, bezitten als geheel direct of indirect niet meer dan 10 procent van het kapitaal of van de stemrechten in het accountantskantoor;
- het kantoor bezit, direct of indirect, niet meer dan 5 procent van het kapitaal of van de stemrechten in een entiteit die bovengenoemde niet-controlediensten levert.

Bijlage 3: Externe- en interne roulatie

Externe roulatie

Wetsvoorstellen Barnier

Zoals opgenomen in het voortel voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad betreffende specifieke eisen voor de wettelijke controles van financiële overzichten van organisaties van openbaar belang (COM (2011) 779 definitief, 2011/0359).

Interne roulatie

In de huidige wet- en regelgeving is nog niets opgenomen over externe roulatie. Door onder andere de politiek, accountantsorganisaties en AFM wordt gespeculeerd over het invoeren van roulatie van accountantskantoren na een aantal jaren. Op dit moment staan in de wet- en regelgeving alleen regels beschreven voor interne roulatie van partners en/of controleteams. Onderstaand staat duidelijk beschreven door welke maatregel de onafhankelijkheid van de accountant op dit moment gewaarborgd blijft.

Controle cliënt zijnde een organisatie van openbaar belang

Indien bepaalde leden van het controleteam geregeld en voor lange tijd aan een controleopdracht van de jaarrekening bij een controle cliënt die als organisatie van openbaar belang wordt aangemerkt meewerken, leidt dat tot een bedreiging voor de onafhankelijkheid van de bij de controleopdracht van de jaarrekening betrokken openbaar accountant als gevolg van vertrouwdsheid.

Om deze bedreigingen bij een controleopdracht van de jaarrekening van een organisatie van openbaar belang tot een aanvaardbaar niveau terug te brengen, is de verantwoordelijke partner verplicht:

- ten minste de bij de uitvoering van de controleopdracht van de jaarrekening betrokken partners belast met een essentiële taak bij de uitvoering van de controleopdracht van de jaarrekening, met inbegrip van de verantwoordelijke partner, en de persoon die de kwaliteitsbeoordeling van de nog niet afgeronde controleopdracht van de jaarrekening uitvoert, *binnen zeven jaar na hun opnemingsdatum in de betreffende functie het controleteam te vervangen*. Een op grond van deze bepaling vervangen persoon mag pas opnieuw betrokken worden bij dienstverlening aan deze controle cliënt (aanvullend in RA- tekst: 'of een daarmee verbonden derde') nadat een periode van ten minste twee jaar is verstreken sedert de datum waarop hij is teruggetreden;
- de bedreiging voor de onafhankelijkheid te beoordelen die kan voortvloeien uit de langdurige betrokkenheid van andere leden van het controleteam bij de controleopdracht van de jaarrekening met betrekking tot de desbetreffende controle cliënt en adequate waarborgen te treffen die deze bedreiging wegnemen of terugbrengen tot een aanvaardbaar niveau.

Controle cliënt niet zijnde een organisatie van openbaar belang

Ook als het gaat om een controlecliënt die niet als organisatie van openbaar belang wordt aangemerkt heeft het de voorkeur de hiervoor onder 'Controle cliënt zijnde een organisatie van openbaar belang' beschreven procedures toe te passen. Indien de accountantspraktijk evenwel niet in staat is een systeem van interne roulatie op te zetten voor de partners belast met een essentiële taak bij de uitvoering van de controleopdracht van de jaarrekening, met inbegrip van de verantwoordelijke partner, en voor de persoon die de kwaliteitsbeoordeling van de nog niet afgeronde controleopdracht van de jaarrekening uitvoert, dient de verantwoordelijke partner te bepalen welke andere waarborgen moeten worden getroffen. Dit om de bedreiging voor de

onafhankelijkheid van de openbaar accountant weg te nemen of terug te brengen tot een aanvaardbaar niveau.

Bijlage 4: Accountantscontrole in een geautomatiseerde omgeving

Deze informatie is afgeleid uit het boek; Elementaire theorie accountantscontrole (Majoor, Heideman, Van Kollenburg, Merkus & Moleveld, 2007)

Interne beheersing is een belangrijke factor bij de accountantscontrole. De accountantscontrole kijkt naar de opzet, bestaan en werking van de interne beheersing.

Opzet: het ontwerp.

Bestaan: of iets vertaald is naar procedures, activiteiten, en concrete maatregelen/gedrag in de praktijk.

Werking: de effectiviteit van de procedures en technische maatregelen gedurende een vastgestelde periode.

Wil de accountant inzicht verwerven in de interne beheersing, dan zal dat inhouden dat hij zich verdiept in de diverse elementen waaruit een intern beheersingssysteem bestaat:

- de beheersomgeving;
- het proces met betrekking tot risico-inschatting van de huishouding;
- het informatiesysteem, met inbegrip van de daarop betrekking hebbende bedrijfsprocessen, voor zover van belang voor de financiële verslaggeving en de communicatie;
- beheersingsactiviteiten;
- toezicht op de beheersingsmaatregelen.

Bij de beoordeling van de interne beheersing, is de beoordeling van de geautomatiseerde gegevensverwerking van groot belang. In het algemeen biedt geautomatiseerde gegevensverwerking potentiële voordelen ten aanzien van effectiviteit en doelmatigheid voor de interne beheersing van een huishouding. Dit omdat het de huishouding in staat stelt:

- vooraf bepaalde regels voor de bedrijfsvoering in samenhang toe te passen en bij het verwerken van grote hoeveelheden transacties of gegevens ingewikkelde bewerkingen uit te voeren;
- de tijdigheid, beschikbaarheid en nauwkeurigheid van informatie te verbeteren;
- aanvullende analyses van informatie mogelijk te maken;
- beter toezicht uit te oefenen op de uitvoering van de bedrijfsactiviteiten en haar gedragslijnen en procedures;
- het risico dat beheersingsmaatregelen worden ontdoken te verkleinen;
- de mogelijkheid om effectieve functiescheidingen aan te brengen te vergroten door beveiligingsmaatregelen in toepassingsprogramma's, databases en besturingssystemen te implementeren.

De accountant voert bij de beoordeling van de interne organisatie een risicoanalyse uit, om de betrouwbaarheid van de geautomatiseerde gegevensverwerking te beoordelen. Specifieke risico's die een geautomatiseerde gegevensverwerking met zich mee brengt zijn:

- het steunen op systemen of programma's die gegevens onnauwkeurig verwerken, onnauwkeurige gegevens verwerken, of beide;
- ongeautoriseerde toegang tot gegevens wat tot gevolg kan hebben dat gegevens worden vernietigd of dat foutieve wijzigingen in gegevens worden aangebracht, waaronder het vastleggen van ongeautoriseerde of niet bestaande transacties of onnauwkeurige vastlegging van transacties. In het bijzonder kunnen risico's ontstaan bij gebruik van een gemeenschappelijke database door verschillende gebruikers;
- de kans dat automatiseringsmedewerkers zich andere toegangsmogelijkheden verschaffen dan zij voor het uitvoeren van hun taak nodig hebben, waardoor functiescheidingen worden doorbroken;
- ongeautoriseerde wijzigingen van gegevens in basisbestanden;
- ongeautoriseerde wijzigingen in systemen of programma's;
- het achterwege laten van noodzakelijke aanpassingen in systemen of programma's;
- onterechte handmatige ingrepen;
- mogelijk verlies van gegevens of het niet op de gewenste wijze kunnen benaderen van gegevens.

Naast de betrouwbaarheid van de geautomatiseerde gegevensverwerking, wordt ook de continuïteit beoordeeld. Hierbij beoordeelt de accountant de opzet van de geautomatiseerde gegevensverwerking. Er wordt dan aandacht besteedt aan:

- de organisatorische plaats van de afdeling automatisering;
- de gebruikte apparatuur en programmatuur (standaardpakketten of specifieke toepassingen);
- de taakverdeling binnen de afdeling automatisering;
- de logische toegangsbeveiliging;
- het 'change management' en 'problem management';
- de testprocedures (heeft betrekking op de verificatie van apparatuur, systeemsoftware en toepassingen om vast te stellen of het gebouwd of onderhouden is volgens de vooraf door de gebruikers vastgestelde specificaties);
- het beveiligingsbeleid.

Bij de beoordeling van de opzet en het bestaan van het informatiesysteem gaat het voornamelijk om de beoordeling van specifieke interne beheersingsmaatregelen zowel binnen de automatisering (o.b.v. application controls) als daarbuiten (o.b.v. gebruikerscontroles). Specifieke interne beheersingsmaatregelen zijn:

- het leggen, beoordelen en goedkeuren van aansluitingen;
- het nagaan van de rekenkundige juistheid van de (grootboek) rekeningen;

- het gebruikmaken en periodiek beoordelen van controlerende tussenrekeningen en van tussentijdse proef- en saldibalansen;
- het controleren en goedkeuren van documenten;
- het vergelijken van interne gegevens met externe informatiebronnen;
- het aansluiten van kasopnames en ook van inventarisaties van waardepapieren en voorraden op de financiële administratie;
- het beperken van de fysieke toegang tot eigendommen en administratie;
- het vergelijken en analyseren van de financiële resultaten met budgetten, en ook het geven van verklaringen voor afwijkingen.

Bijlage 5: Interviews

Interview A: Accountants

Scheiding tussen controle en advies en externe roulatie

- A1.** Bent u op de hoogte van de huidige ontwikkelingen in de accountancybranche met betrekking tot externe roulatie en scheiding tussen controle en advies? Wat vindt u hiervan?
- A2.** Denkt u dat de mogelijke veranderingen in de accountancy door zullen vloeien naar de MKB-ondernemingen, waarop baseert u uw antwoord?
- A3.** Wat verwacht u dat de MKB-ondernemer ervan vindt, wanneer deze maatregelen zullen doervloeien van het OOB-segment naar het MKB-segment?
- A4.** Vindt u dat er iets veranderd moet worden aan de huidige wet- en regelgeving over externe roulatie en scheiding tussen controle en advies?
- A5.** Welke invloed heeft scheiding tussen controle en advies op de werkzaamheden van de accountant?
- A6.** Op welke werkzaamheden van u hebben deze maatregelen invloed?
- A7.** Verbeteren de maatregelen (scheiding tussen controle en advies, externe roulatie) het getrouw beeld die de jaarrekening dient te geven?
- A8.** Bent u van mening dat de maatregelen scheiding controle/advies zorgen voor meer onafhankelijkheid?
- A9.** Bent u van mening dat externe roulatie zorgt voor meer onafhankelijkheid?
- A10.** Denkt u dat MKB-ondernemers bereid zijn af te zien van adviesdiensten voor een betere onafhankelijkheid, wanneer bij deze ondernemingen ook de controle door dezelfde accountant wordt uitgevoerd?
- A11.** Zullen deze maatregelen bijdragen aan het herstel van het vertrouwen in de accountant, en waarom verwacht u dat dit wel zo is/niet zo is?

Vertrouwen in de accountant

- A12.** Merkt u dat het vertrouwen in de accountant is afgenomen? Geldt dat ook voor u?
- A13.** Wat denkt u dat de cliënt verwacht van een accountant? Denkt u dat de accountant op dit moment aan deze verwachtingen voldoet?
- A14.** Nee? Hoe kan de accountant met de toekomstige wet- en regelgeving (m.b.t. externe roulatie en scheiding tussen controle en advies) de verwachtingskloof zo klein mogelijk houden? Wat zal er moeten veranderen?
- A15.** Op dit moment wordt er veel gespeculeerd over het gegeven dat de professioneel-kritische instelling van de accountant onvoldoende is. Deelt u deze mening en wat zou de accountant moeten veranderen voor een betere professioneel-kritische instelling?
- A16.** Denkt u dat de accountant zich bij de controle teveel beperkt tot de financiële gegevens?
- A17.** Denkt u dat het belangrijk is dat accountants steeds vaker een verklaring af gaan geven over niet-financiële gegevens?
- A18.** Moet en kan het contact tussen de accountant en de stakeholders transparanter? Wat zou het aandeel van de accountant hierin kunnen zijn?

(financiële gegevens bekend moet maken, honoraria voor controle en advies, financiële informatie bekendmaken van het netwerk waartoe zij behoren, transparantieverslagen moeten aangevuld worden met een verklaring over corporate governance).

- A19.** Vindt u dat de accountant de afgelopen jaren heeft gehandeld vanuit zijn maatschappelijke belang? Waarin is hij/zij tekort geschoten?
- A20.** Bent u van mening dat de accountant zijn/haar verantwoordelijkheid moet tonen wanneer hij/zij aan zijn/haar maatschappelijke belang tekort is geschoten?

Automatisering

- A21.** Denkt u dat door de vergaande automatisering de controle van de accountant zal gaan veranderen?
- A22.** Voldoen de huidige competenties (cijfermatig, analytisch, kritisch) van de accountant niet meer door de steeds verdergaande automatisering?
- A23.** Welke competenties zijn door de vergaande automatisering vereist?
- A24.** Welke competenties zijn/ worden overbodig?
- A25.** Maakt u veel gebruik van elektronische middelen (dossier, analytics)?
- A26.** Welke invloed heeft XBRL op uw werkzaamheden?

Afsluitend

- A27.** Hoe ziet u de toekomstige rol van de accountant(maatregelen, automatisering)?

Interview B: Banken

Scheiding tussen controle en advies en externe roulatie

- B1.** Welke bijdrage heeft een accountant voor een bank?
- B2.** Wat vindt u van de maatregelen (externe roulatie en scheiding tussen controle en advies) die de overheid wil invoeren?
- B3.** Denkt u dat de mogelijke veranderingen in de accountancybranche door zullen vloeien naar het MKB, waarop baseert u uw antwoord?
- B4.** Maakt u daarbij een onderscheid tussen controle- en niet controleplichtige klanten?
 - a. Welke nadelen ziet u hieraan verbonden? (hogere kosten/ verlies ervaring/ kennis)
 - b. Welke voordelen brengen deze maatregelen met zich mee?
- B5.** Verwacht u dat het MKB open staat voor deze maatregelen? (externe roulatie en scheiding tussen controle en advies)
- B6.** Deze maatregelen zijn onder andere genomen om de onafhankelijkheid van de accountant te vergroten, deelt u dezelfde achterliggende gedachte?
 - a. Waarom denkt u dat de accountant nu niet onafhankelijk genoeg handelt?
- B7.** Bent u als bank zijnde eerder bereid een kredietfaciliteit aan een onderneming te geven wanneer scheiding tussen controle en advies en externe roulatie verplicht wordt voor het MKB?
- B8.** De Rabobank is ook een OOB, ziet u daarom wel/ of juist niet in waarom deze maatregelen van de overheid van belang zijn voor het beroep van de accountant?

Vertrouwen in de accountant

- B9.** Bent u van mening dat de speculatie over de afname van het vertrouwen in de accountant voornamelijk geldt voor en mede ontstaan is door het maatschappelijk verkeer?
- B10.** Verwacht/ vindt u dat het vertrouwen van het MKB in de accountant is afgenomen?
- B11.** Naar aanleiding van de financiële crisis zijn banken strenger geworden bij het verlenen van kredieten etc. Verwacht u van de accountant dat hij bij de controle bij de betreffende onderneming ook strenger en kritischer is?
- B12.** Hoe verloopt het contact tussen de bank en de accountant?
- B13.** Merkt u dat de accountant voorzichtiger is geworden bij bijv. het indienen van kredietaanvragen?
- B14.** Waarom denkt u dat er wordt gespeculeerd over de professioneel- kritische houding van de accountant?
- B15.** De accountant, werkzaam binnen het MKB, wil een complete adviseur zijn voor ondernemingen. Bent u van mening dat de accountant hier de juiste persoon voor is?
 - a. Denkt u dat de accountant beschikt over de juiste capaciteiten om deze adviezen te kunnen geven?
- B16.** Zit volgens u het MKB te wachten op deze extra adviezen?
- B17.** Zijn er momenteel signalen vanuit klanten waaruit blijkt dat de accountant zich in zijn werkzaamheden en rol moet verbreden?
 - a. Of is er juist een vraag naar minder advies en meer gericht op de financiële cijfers?

- B18.** Bent u van mening dat wanneer de scheiding tussen controle en advies doorgevoerd wordt dit ingrijpende gevolgen heeft voor de 'MKB accountant', mede doordat de accountant niet meer als sparringpartner kan functioneren?
- a. Verwacht u dat de accountant dan niet meer kan voldoen aan de eisen die de MKB-ondernemer stelt?
- B19.** De accountant richt zich momenteel veel op de financiële cijfers, zijn er andere (niet-financiële) gegevens waar accountants zich meer op moeten richten?
- B20.** Bent u van mening dat accountants de afgelopen jaren tekort zijn geschoten in hun maatschappelijke rol?
- B21.** De MKB-ondernemer ziet de accountant als een vertrouwenspersoon, ziet u dat ook?
- a. Hebt u nog steeds evenveel vertrouwen in de accountant als een paar jaar geleden?
- B22.** Wordt als gevolg van de huidige kredietcrisis de behoefte van banken aan kennis over operationele zaken van de kredietaanvragers hoger?
- B23.** Zou de accountant hieraan mee kunnen werken door het geven van een oordeel over deze operationele zaken?
- B24.** Vanuit de maatschappij wordt er veel verwacht van de accountant, de accountant kan niet altijd aan deze verwachtingen voldoen. Merkt u dat er een mogelijke verwachtingskloof bestaat tussen wat de maatschappij van de accountant verlangt en wat het accountants vak werkelijk inhoud?

Automatisering

- B25.** Welke voordelen heeft XBRL voor de bank?
- a. Wat zijn de voordelen voor het MKB?
 - b. Wat zijn de voordelen voor accountants?
 - c. Wat zijn de diverse nadelen? (hoge kosten in de ontwikkeling?)
- B26.** Hoe verwacht u dat de rol van de accountant door verdergaande automatisering veranderd?
- B27.** Is dit een verandering naar een meer adviserende rol?

Afsluitend

- B28.** Hoe ziet u de toekomst van de accountant in het MKB? (Doorvoer maatregelen gesplitst tot controleplichtige MKB en niet- controleplichtige?)
- B29.** Hoe ziet u de samenwerking van de accountant en de bank in de toekomst?

Interview C: SME-ondernemers

Scheiding tussen controle en advies en externe roulatie

- C1.** Op het moment is er veel over de rol van de accountant in het nieuws geweest. Wat hebt u hiervan meegekregen?
- C2.** Verwacht u dat deze maatregelen op den duur ook betrekking zullen hebben op MKB-ondernemingen?
- C3.** De maatregelen (externe roulatie en scheiding tussen controle en advies) worden genomen om de onafhankelijkheid te vergroten. Wat vindt u op dit moment van de onafhankelijkheid van de accountant?
- C4.** Wat vindt u van scheiding tussen controle en advies? (kosten/kennis)
- C5.** Welke invloed heeft scheiding tussen controle en advies op de onafhankelijkheid?
- C6.** Denkt u dat scheiding tussen controle en advies de kwaliteit van de verleende diensten van de accountant verbeterd?
- C7.** Denkt u dat banken en investeerders eerder bereid zijn om een betere kredietfaciliteit te geven, wanneer de maatregelen (scheiding tussen controle en advies en externe roulatie) doorgaan?
- C8.** Hecht u meer waarde aan de controle die de accountant verricht of het advies dat de accountant geeft?
- C9.** Wanneer de accountant geen controle en advies meer mag doen, welke impact heeft dat op uw onderneming?
- C10.** Als de accountant door de scheiding tussen controle en advies niet meer als sparringpartner kan fungeren, valt voor u dan de functie van de accountant binnen uw onderneming voor een groot deel weg? (overheid creëert een accountant waarnaar het SME-segment geen vraag heeft?)
- C11.** Wat vindt u van externe roulatie? (kosten/kennis)
- C12.** Denkt u dat externe roulatie bijdraagt aan het verbeteren van de onafhankelijkheid?
- C13.** Verbeterd externe roulatie de kwaliteit van de controle?

Vertrouwen

- C14.** Wat verwacht u van uw accountant?
- C15.** Zou u graag dingen anders willen zien van uw accountant? Bent u tussentijd wel eens veranderd van accountant/accountantskantoor? Had deze keuze iets te maken met het vertrouwen wat u in uw accountant had?
- C16.** Welke overwegingen neemt u mee in uw besluit om te kiezen voor een accountantskantoor?
- C17.** Ziet u uw accountant als een vertrouwensman?
- C18.** Is het vertrouwen in de accountant de afgelopen jaren geslonken? Wat is hier de reden voor?
- C19.** Hebt u al wel eens getwijfeld aan de professioneel-kritische instelling van uw huidige accountant of een voorgaande accountant?
- C20.** Hoe kan de accountant ervoor zorgen dat stakeholders het vertrouwen hebben dat de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de werkelijkheid?

- C21.** De accountant richt zich momenteel veel op de financiële cijfers, zijn er andere (niet-financiële) gegevens waar accountants zich meer op moet richten?
- C22.** Bent u van mening dat accountants de afgelopen jaren tekort zijn geschoten in hun maatschappelijke rol?

Automatisering

- C23.** In hoeverre is uw onderneming geautomatiseerd?
- C24.** Denkt u dat de accountant voldoende kennis heeft om een goede controle te verrichten in deze geautomatiseerde omgeving?
- C25.** Denkt u dat de accountant zich op het gebied van automatisering meer kan en moet ontwikkelen?
- C26.** Denkt u dat door middel van automatisering de huidige rol van de accountant zich meer gaat verplaatsen naar adviseur? (door automatisering kan de accountant de controle efficiënter uitvoeren en heeft daarom mogelijkheden om deze tijd anders te benutten)
- C27.** Verwacht u van de accountant dat hij meedenkt met u over verdere automatisering van bedrijfsprocessen?

Eindvraag

- C28.** Hoe ziet u de toekomstige relatie tussen u en de accountant?

Bijlage 6: Uitgewerkte interviews

De interviews zijn afgenomen onder één consultant, accountants, SME-ondernemingen en een bank. Vanwege privacyoverwegingen zijn de respondenten anoniem weergegeven.

Consultant A

Verwachtingskloof

Momenteel zit er een verwachtingskloof tussen stakeholders en accountants. Ondernemers mogen meer verwachten van hun accountant. De accountant dient zelf meer initiatief te nemen om deze kloof te beperken. De accountant moet primair samenstellen dan wel controleren. Verder moet hij meedenken over de doelstellingen van zijn cliënt. Wanneer doelstellingen niet behaald worden, moet hij deze doelstellingen mee helpen realiseren. De accountant moet een kritische gesprekspartner en sparringpartner zijn voor de cliënt. Veel accountants voldoen hier op dit moment nog niet aan. Of de huidige accountant over 10 jaar nog bestaat wordt in twijfel getrokken.

Scheiding tussen controle en advies

Scheiding tussen controle en advies is volledig terecht, veel kantoren hebben fouten gemaakt waardoor de onafhankelijkheid van de accountant in twijfel is getrokken. Daarmee is het vertrouwen in de accountant gedaald.

Accountantskantoren hebben meer aan financiële adviseurs, de accountant van de toekomst gaat naar verwachting meer adviseren. Eventueel is er een mogelijkheid om de werkzaamheden door twee accountantskantoren te laten uitvoeren. Echter zou men de scheiding tussen controle en advies moeten beperken tot voornamelijk OOB's en eventueel uitbreiden naar grote coöperaties (Philips, Unilever etc.). Men zou deze grens kunnen trekken vanaf een omzet van 50 miljoen euro.

Externe roulatie

De maatregel van externe roulatie draagt niet bij ter verbetering van de onafhankelijkheid. Wel zorgt dit ervoor dat er door de nieuwe accountant met een nieuwe, scherpe en frisse blik naar de onderneming gekeken wordt. De kennis die verloren gaat bij externe roulatie in SME-ondernemingen is minimaal, immers zou een nieuwe goede accountant binnen één à twee jaar over deze kennis moeten beschikken. Daarnaast is het goed voor een onderneming om eens in de zoveel tijd eens te wisselen van accountant. Een frisse blik van een nieuw accountantskantoor om de bepaalde tijd is gunstig. Het heeft echter geen nut dit verplicht te stellen bij SME-ondernemingen.

Vertrouwen

Het vertrouwen dat SME-ondernemers in hun accountant hebben is niet afgenomen. De accountants zijn professionals, die continu bezig zijn hun kennis te verbeteren. Ondernemingen spelen zelf een rol in de mate van onafhankelijkheid.

De accountant moet breder denken dan de accountantscontrole, hierdoor verschuift de rol van de accountant meer richting adviseur. De accountant moet meer kijken naar niet-financiële gegevens en men moet risico's op dit gebied in kaart brengen en controleren.

Of de maatregelen van de Tweede Kamer bijdragen aan een toenemend vertrouwen in de accountant is afhankelijk van het type onderneming. Wanneer ondernemingen telkens het uiterste van de wet opzoeken blijft het lastig om als accountant een goed oordeel te geven. Hierdoor blijft het lastig het vertrouwen dusdanig terug te winnen. Niettemin heeft de onderneming de verantwoordelijkheid en niet de accountant. De onderneming levert de gegevens aan en kan tot het uiterste van de wet gaan of deze zelfs overschrijden, de vraag is dan in hoeverre de accountant dit kan constateren. De accountant is er wel voor om de ondernemer te stimuleren tot een goede en adequate bedrijfsvoering. Daarnaast is het van belang om duidelijk in kaart te brengen wat de accountant verplicht is om te melden en of de accountant zijn beroepsregels naleeft.

Maatschappelijke rol

In principe zijn accountants niet tekort geschoten in hun maatschappelijke rol in het algemeen. Uiteraard mogen de cruciale fouten (die de afgelopen maanden de pers hebben behaald) niet gebeuren. De vraag is alleen wie is er tekort geschoten? De individuele accountant, die blijkbaar onvoldoende kennis heeft? De leidinggevendenden, die blijkbaar niet strak genoeg op zijn werknemers zitten? Of de accountantsorganisatie die een en ander niet voldoende heeft ingeregeld?

Het antwoord op deze vragen blijft men schuldig. Wel moeten alle betrokkenen in de branche er alles aan doen om te voorkomen dat het maatschappelijk belang van de beroepsgroep geschaad word, zowel als individu en als organisatie. Helaas kun je uitzonderingen niet uitsluiten en juist deze hebben nu ook de pers gehaald. Was dit ook gebeurd zonder de crisis? Waarschijnlijk minder en om deze reden en omdat je accountants niet de schuld kunt geven van de crisis, zijn accountants niet tekort geschoten. Maar zijn het de individuen die fouten hebben gemaakt.

Professioneel-kritische instelling

Het verbeteren van de professioneel-kritische instelling is altijd goed, een goede accountant heeft een professioneel-kritische instelling. De cursus die verplicht is gesteld in 2012 is een goede maatregel om de accountant op scherp te zetten. De kritische accountant moet echter niet ten kosten gaan van de groei van de controlerende onderneming. De zogeheten 'challenge' van de accountant is de ondernemer verder helpen.

Transparantie

De vraag is wat transparantie inhoud en wat de maatschappij nog meer wil weten over een onderneming. Op bepaalde momenten is het belangrijk dat ondernemingen meer informatie naar buiten brengen, bijvoorbeeld op het gebied van overnames en financieringen.

Mogen accountants wel een statement afgeven over niet-financiële gegevens? De vraag is of de accountant hier voldoende kennis over bezit. Wanneer men de juiste opleiding heeft om te adviseren en een brede kijk op de onderneming heeft, zou de accountant genoeg kennis hierover

bezitten. Dit kan echter niet doorgevoerd worden wanneer de maatregel scheiding tussen controle en advies doorgaat.

Automatisering

De rol van de accountant gaat door automatisering veranderen, veel van de werkzaamheden die ze nu uitvoeren kunnen geautomatiseerd worden. Automatisering is een kans voor de accountant, omdat:

- het werkproces efficiënter wordt;
- er veel minder fouten worden gemaakt bij een goede inrichting;
- er meer klanten bediend kunnen worden in dezelfde tijd;
- men door automatisering meer kan doen met de cijfers (analyseren en adviseren).

De accountant wordt meer de adviseur ondersteund door de ICT. Je zou mogelijk de functie op kunnen splitsen in een IT-auditor en een accountant adviseur.

Vinken wordt overbodig, de controlerend accountant moet breder kijken dan de accountantscontrole.

Vergaande automatisering zorgt ervoor dat de controlerende accountant efficiënter kan werken en dat er bepaalde handelingen verdwijnen. De accountant zou deze tijd kunnen invullen met adviesdiensten. De ondernemer weet namelijk vaak al het resultaat, echter zoekt hij de toegevoegde waarde (die in de adviesdiensten zitten) van zijn accountant.

Toekomstige rol van accountant

In de toekomst krijgt de accountant een andere rol, de controlerende taak van de accountant zal zich meer gaan verplaatsen naar sparringpartner. Daarnaast zal er meer projectmatig gewerkt worden (de verhouding is nu ongeveer: 80% accountantscontrole en 20% advies. Dit zal nagenoeg helemaal omdraaien). Veel kleine accountantskantoren zijn afhankelijk van het SME-segment. De Big Four kan ondernemingen verder helpen. Kleinere ondernemingen willen hun administratie snel, goed en goedkoop. Advies afkomstig van de Big Four wordt door ondernemingen als een meerwaarde gezien.

Accountant A

Maatregelen doorvloeien naar SME

De mogelijke veranderingen in wet- en regelgeving zullen niet van invloed zijn op SME-ondernemingen. De maatregelen zullen enkel van invloed zijn op ondernemingen met een bepaalde (ingewikkelde) governance structuur. De DGA ziet de accountant voornamelijk als een vertrouwensman die hij breed kan inzetten, waarbij controle en advies hoort. Daarnaast zijn er al genoeg strikte regels voor onafhankelijkheid.

Scheiding tussen controle en advies

SME-ondernemers vragen om een accountant die advies geeft. Alleen bij OOB's en SME-ondernemingen met een Raad van Commissarissen zal er behoefte zijn naar scheiding tussen controle en advies.

Scheiding tussen controle en advies zal lastig tot onmogelijk worden binnen het SME-segment. De richtlijnen voor onafhankelijkheid zijn al duidelijk geregeld. De accountant handelt uit de 'principle-based benadering' terwijl de maatschappij vraagt om een 'rule-based benadering'. De SME-ondernemer wil een objectief klankbord. De DGA kan zelf bepalen om een andere accountant in te schakelen indien de accountant niet objectief genoeg is. De maatregel van scheiding tussen controle en advies is hierdoor overbodig. Door scheiding tussen controle en advies creëer je een vraag die er niet is. SME-ondernemingen willen een accountant en tevens een vertrouwenspersoon waaraan ze:

- vragen kunnen stellen;
- advies kunnen vragen;
- alle in's en out's van de bedrijfsvoering kunnen vertellen.

Externe roulatie

Deze maatregel zal niet van invloed zijn op het SME-segment. Echter zullen ondernemingen met een Raad van Commissarissen zelf besluiten om deze maatregel door te voeren. Commissarissen gaan graag mee in de ontwikkelingen en zullen hierdoor tot invoering van deze maatregel overgaan. SME-ondernemers zonder Raad van Commissarissen zitten hier niet op te wachten.

Niettemin is de maatregel binnen het OOB- en het SME-segment overbodig omdat de onafhankelijkheid in de huidige wet- en regelgeving goed geregeld is. Door deze maatregel ontstaat de situatie dat bij scheiding tussen controle en advies en externe roulatie OOB's de beperkte keuze hebben tussen twee andere accountantskantoren. Dit doordat juist deze ondernemingen veelal kiezen voor een Big Four. Dit komt de kwaliteit niet ten goede.

Daarnaast moet de nieuwe accountant zich opnieuw inlezen, wat veel tijd en geld kost. Momenteel is er alleen sprake van partner roulatie, dit is voldoende. Met deze huidige maatregel verkrijgt men al de nieuwe frisse blik in de organisatie.

Vertrouwen

De kern van het probleem wordt niet direct opgelost door de maatregel van scheiding tussen controle en advies en externe roulatie. De vraag is of de onafhankelijke positie wel wordt beïnvloed door het geven van advies?

Momenteel hebben accountants de schijn van de buitenwereld tegen zich, zij zien 'de accountant' als één accountant. 'De accountant' bestaat niet, je hebt verschillende segmenten waarin ze werken. De maatregelen van de overheid voor OOB's verbeteren niet het getrouw beeld dat de jaarrekening dient te geven. Het type onderneming is van belang bij doorvoering van deze maatregelen. In tegenstelling tot SME-ondernemingen zijn het vooral OOB's die veel belanghebbenden hebben. Deze maatregelen zijn van grote invloed binnen dit segment. Bij SME-ondernemingen is dit minder van invloed.

Het is goed dat er over de complete linie iets aan het probleem gedaan wordt. De beroepsgroep ligt momenteel onder vuur, dit is iets wat de accountant zelf niet direct merkt tijdens zijn werkzaamheden. Hieruit blijkt dat het vertrouwen in de accountant er nog steeds is. Dat de beroepsgroep onder vuur ligt heeft is het gevolg van een compleet andere cultuur, bij fouten wordt de media meteen op de hoogte gesteld en de accountant direct in een slecht daglicht gezet.

Wel moeten accountants ervoor waken dat ze niet overbodig worden, dit moet men doen door ervoor te zorgen dat een jaarrekening (gecontroleerd door een accountant) zijn waarde blijft houden.

Rol van de accountant

De accountant dient:

- kritisch te zijn;
- een proactieve houding aan te nemen;
- mee te denken;
- kansen te zien;
- betrokken te zijn;
- te adviseren over fiscale vraagstukken etc.

Hierbij moet hij moet wel duidelijk de grens kennen.

Professioneel-kritische instelling

Er is tevredenheid over de professioneel-kritische instelling van de accountant, maar mogelijk ontbreekt dit deels nog bij sommige accountants. De accountant dient niet naar aanleiding van de regelgeving te werken. Het belangrijkste is dat zijn houding en mentaliteit kritisch is. Een accountant dient dus te allen tijde kritisch te zijn.

Het is goed om proactief te reageren op het commentaar van de schandalen van de afgelopen jaren. De cursus die men verplicht stelt is een goede stap. De vraag is echter of dit bijdraagt aan de professioneel-kritische instelling van de accountant?

Het is lastig voor een accountant om alles goed in te schatten. Het hele jaar door zijn er bedrijfsactiviteiten terwijl de accountant dit in 1,5 week moet controleren, de procedures zijn hierbij zeer belangrijk.

Veranderingen werkzaamheden

Een verklaring over niet-financiële gegevens afgeven is in het algemeen niet nodig. Misschien kunnen er veranderingen op het gebied van MVO plaats vinden. Risico's beter in kaart brengen en daarover rapporteren is een mogelijkheid maar het wordt dan lastig om volledig te blijven. Het geven van meer zekerheid aan externe stakeholders is eveneens lastig. Ze willen misschien eerder geïnformeerd worden, maar de accountant moet met zekerheid de externe stakeholder kunnen inlichten.

De werkzaamheden van de accountant zullen veranderen. Er wordt steeds minder vastgelegd op papier door automatisering. De accountant moet zijn accountantscontrole aanpassen. Voorheen werd er bijvoorbeeld nog op parafen gecontroleerd, nu moet er gecontroleerd worden of het systeem de juiste controles bevat, de zogenoemde general- en application controles.

Automatisering

Er worden tegenwoordig allerlei tools gebruikt voor:

- de controle van elektronische dossiervorming;
- snel analyses te maken.

Bij deze analyses kun je gemakkelijk selecteren op de gegevens die je belangrijk vindt. Je kunt de ontwikkelingen in kaart brengen en analyseren tot de kern. Per klant wordt bekeken wat je gaat toepassen. Bijvoorbeeld bij de Mediamarkt kijk je bij de controle van televisies naar afwijkende marges. Hierbij controleer je welke verbanden er tussen zitten.

Het gebruik van XBRL is in de eerste jaren beperkt. De rapportagestromen gaan veranderen, maar op papier verandert er niets. De processen zullen hierdoor efficiënter worden.

Competenties m.b.t. automatisering

De huidige competenties van accountants, die al voor een langere tijd afgestuurd zijn (50 jr. en ouder), voldoen niet meer. Zij hebben weinig tot niets geleerd over de ontwikkelingen op het gebied van computers. Er dienen afwegingen gemaakt te worden bij de betreffende opleiding, want naast een geautomatiseerde omgeving zullen er nog handmatige controles zijn. De opleiding en de competenties van de accountant moeten meer gericht worden op automatisering. De huidige opleidingen van Nyenrode spelen al in op een steeds verdergaande automatisering. De accountant dient in moeilijke geautomatiseerde situaties de basisprincipes van de controle te begrijpen maar kan voor de uitvoering een IT- auditor inschakelen.

Toekomst accountant

De toekomst van controlerende accountants bij OOB's zal meer richting de functie van controleur gaan en de accountant zal dienen als inspecteur van de controle.

Bij SME-ondernemingen wordt de accountant als een objectieve vertrouwensman zowel intern als extern (richting de ondernemer en belanghebbenden) gezien. Daarnaast zal de accountant blijven controleren en advies geven.

Accountant B

Maatregelen doervloeien naar SME

De maatregelen zullen niet naar het SME-segment doervloeien. De maatregelen van externe roulatie en scheiding tussen controle en advies bereiken het maximale bereik bij het voorstel wat er nu is (invoering bij OOB's)

Scheiding tussen controle en advies

Scheiding tussen controle en advies overstijgt het effect wanneer het ingevoerd wordt bij SME-ondernemingen. Het wordt te complex en je helpt de SME-ondernemer er niet mee. Scheiding tussen controle en advies zorgt er puur voor om de accountant scherp te houden en daarmee de onafhankelijkheid te waarborgen.

In een enkel geval zal de SME-ondernemer zelf deze maatregel nemen om naar een meer gespecialiseerde dienstverlener te zoeken. De meeste SME-ondernemers zitten niet op deze maatregel te wachten. Men wil namelijk alles onder één dak en alles gemakkelijk in één hand houden waardoor de kosten niet toenemen. De maatregel van scheiding tussen controle en advies zal namelijk leiden tot hogere kosten. Daarnaast verlies je het voordeel dat je kennis van de onderneming door de verrichte auditdiensten kan gebruiken met het verlenen van overige diensten.

De beursschandalen van 2000 tot 2003 hadden niets te maken met een combinatie van controle en advies. Deze schandalen hebben vaak een andere achtergrond, die meer met publicatie te maken hadden. Scheiding tussen controle en advies helpt hier niet om dit tegen te gaan.

Externe roulatie

Externe roulatie is nutteloos. Een accountant is professioneel genoeg om onafhankelijk te zijn.

Daarnaast zorgt de maatregel van externe roulatie voor:

- een kostenverhogend effect;
- kennisverlies.

De frisse blik wordt ook al voldoende gewaarborgd met de huidige wet- en regelgeving van partner roulatie (interne roulatie).

Onafhankelijkheid

De maatregelen van de overheid bij OOB's is niet nodig ter verbetering van de onafhankelijkheid. Maar aan de andere kant kun je het niet naar de buitenwereld verkopen dat twee diensten verleent worden door hetzelfde kantoor. Er zijn echter wel Chinese Walls die ervoor zorgen dat er onafhankelijk gehandeld wordt.

De onafhankelijkheid is op dit moment goed gewaarborgd, er zijn voldoende dekkende maatregelen. Deze extra maatregelen worden echter genomen om de onafhankelijkheid in schijn

te waarborgen. De mate van onafhankelijkheid heeft voornamelijk te maken met de complexiteit en het uren- en tijdbudget.

Vertrouwen

Accountants merken niet dat het vertrouwen in hen is gedaald. Wel vragen cliënten zich vaker af waarom accountants steeds meer werkzaamheden tijdens de accountantscontrole uitvoeren. Soms komt dit op klanten over alsof de accountant hen niet vertrouwd. Dit wordt als onprettig ervaren. Door de vele regelgeving zijn werkzaamheden niet meer efficiënt op te pakken, wat zorgt voor een grote budget- en prijsdruk.

Accountant als adviesman

Bij auditdiensten heeft de accountant door de tijdsdruk weinig tijd om zich eveneens te profileren als adviesman. Deloitte heeft wel de specialismes in huis om een klant op alle gebieden deskundig te kunnen bedienen. Wanneer de ondernemer merkt dat er een accountant voor hem staat die kennis heeft van overige dienstverlening, dan zal hij niet bij andere ondernemingen op zoek gaan naar een specialist. Waardoor de accountantscontrole en dienstverlening in één kantoor worden ondergebracht.

Professioneel-kritische instelling

De accountant moet zichzelf dwingen wakker te blijven. Mocht de accountant toch tekort zijn geschoten in de professioneel-kritische houding, dan is dat meer onbewust dan bewust. Door de jaren heen bouw je ervaring op. Je botst op den duur tegen dingen aan waarvan je denkt 'had ik die voorgaande jaren maar anders gedaan'. De cursus die verplicht gesteld wordt door de NBA is goed. De accountant dient zijn rug recht te houden, maar de klant mag wel verwachten dat de accountant het maximale voor de klant eruit haalt (grijze gebied). De accountant moet zich echter (van een Big Four) niet aan een kar laten spannen door zijn controlecliënt, hij moet zijn rug recht houden.

Maatschappelijke rol

De accountant is de laatste jaren niet tekort geschoten in zijn maatschappelijke rol. De vraag is of ze de huidige crisis eerder hadden kunnen signaleren. De maatschappelijke rol wordt door de accountant wel te nerveus ingevuld. Waar accountants mogelijk wel tekort zijn geschoten is bij de accountantsverklaring. Accountants zouden terughoudender moeten zijn. En naast de accountantsverklaring duidelijk moeten aangeven welke risico's er achter cijfers zitten.

Automatisering

Op dit moment zijn de veranderingen door automatisering beperkt. We willen allemaal zoveel mogelijk geautomatiseerd hebben, maar het lijkt of men dit niet durft. De werkzaamheden gaan echter wel deels veranderen door automatisering, maar dit zal geleidelijk gaan gebeuren. Door automatisering kan men sneller en meer informatie in dezelfde tijd behandelen. In het SME-segment hebben accountants voldoende kennis van de geautomatiseerde omgeving. Indien het te complex wordt voor een accountant, moet men dit tijdig inzien en een IT-auditor inschakelen.

Door het gebruik van XBRL verlopen processen sneller waardoor er op kosten bespaard kan worden. Echter is het enkel de rapportagevorm die veranderd. Op klanten zal deze ontwikkeling weinig invloed hebben.

Toekomst

De rol van accountants blijft in de basis hetzelfde, het zal een deskundig persoon op financieel vlak blijven. Daarnaast wordt de rol van accountant als vertrouwenspersoon en/of sparringpartner sterker. Accountants zullen steeds meer meerwerk (naast de accountantscontrole) voor hun cliënten gaan verrichten. Daarnaast zullen accountants bijgeschoold moeten worden, zodat ze op andere vlakken als human- and resource management en strategie de cliënten beter kunnen bedienen.

De kans bestaat dat de samenstellingsverklaringen geheel zal verdwijnen, eventueel zal er voor bepaalde doeleinden een ander soort verklaring komen.

Accountant C

Verwachtingskloof

Van de zijkant wordt er veel geroepen over het accountantsberoep, het is afwachten wat uiteindelijk ook daadwerkelijk zal veranderen. Het maatschappelijk verkeer heeft een verwachting van de accountant waar de accountant niet altijd invulling aan kan geven. De perceptie die de maatschappij heeft over de werkzaamheden van de accountant liggen uiteen met de werkelijkheid. Het gaat van een discussie naar een non-discussie.

Het maatschappelijke verkeer heeft behoefte aan meer informatie. De accountant ziet wel veel, maar is met de huidige jaarrekening te beperkt in wat men ziet. De maatschappij verwacht echter dat de accountant overal van afweet. Door een mix van competenties om alles te begrijpen en hulp van deskundige, zou de accountant zich meer kunnen richten op niet-financiële informatie. Om via deze manier eerder aan de verwachting van de maatschappij te kunnen voldoen.

Maatregelen doorvloeien naar SME

De maatregelen zullen niet overslaan naar het SME-segment, dit is niet te doen. Het maatschappelijk belang van de accountant is bij SME-ondernemingen niet groot. De rol van de accountant is veel minder ingrijpend als er iets fout gaat.

De rol van de accountant bij deze ondernemingen is vooral het verder helpen van de ondernemer. Je ziet hier een verschuiving van accountant naar adviseur. Ondernemers kunnen steeds meer zelf zonder dat zij over een financiële achtergrond beschikken, de toegevoegde waarde voor SME-ondernemingen zit dan in het advies van de accountant.

Daarnaast kun je door invoering van de maatregelen scheiding tussen controle en advies en externe roulatie nog steeds geen garantie geven dat er geen enkele fout in de jaarrekening zit. Ondernemingen kunnen altijd het uiterste op zoeken en achter de rug van de accountant handelen, hier kun je als accountant met wet- en regelgeving niets tegen doen.

Scheiding tussen controle en advies

De DGA verliest veel toegevoegde waarde van de accountant wanneer de maatregel scheiding tussen controle en advies naar SME-ondernemingen wordt doorgezet. Nu zetten accountantskantoren zich voor de accountantscontrole heel scherp in op offertes, dit proberen ze terug te verdienen door adviesdiensten. Vastwerk (accountantscontrole) wordt door de SME-ondernemer gekozen op basis van prijs en voor overig werk (advies) wordt gekeken naar kwaliteit. Bij scheiding tussen controle en advies stijgen de kosten, hierdoor krijg je een andere prijsbenadering. De extra kosten die scheiding tussen controle en advies met zich meebrengt weegt niet op tegen de baten.

Een accountant bij een SME-onderneming is eerder een vertrouwensman dan een controleur. Een accountant helpt SME-ondernemers om met de bedrijfsvoering verder te komen.

Daarnaast hebben SME-ondernemers geen functionarissen nodig en hebben hier het geld niet voor. De DGA is de aandeelhouder en de directie in één, die niet puur controle wil.

Scheiding tussen controle en advies levert wel een bijdrage aan de onafhankelijkheid bij OOB's. SME-ondernemers zijn echter niet bereid om adviesdiensten te laten vallen voor een betere onafhankelijkheid van de accountant. Ze gaan ervan uit dat de onafhankelijkheid van de accountant al voldoende is gewaarborgd. Het is niet te hopen dat deze maatregelen het getrouw beeld van de jaarrekening vergroot, dit zou betekenen dat deze nu onvoldoende is. Door scheiding tussen controle en advies neemt de kwaliteit van de jaarrekening niet toe, wel valt het voordeel van de kennis die men in de onderneming heeft weg.

Externe roulatie

Nadelen van externe roulatie zijn:

- de prijs van de controle stijgt;
- de kwaliteit wordt niet verbeterd;
- men verliest kennis.

Een nieuwe accountant levert niet altijd een frisse blik. Daarnaast dient de accountant deze frisse blik altijd te hebben. Externe roulatie zal geen bijdrage leveren aan de onafhankelijkheid van de accountant.

Vertrouwen

Het vertrouwen van de maatschappij in de accountant is binnen het SME-segment geen issue, wel is het vertrouwen dat de ondernemer in de accountant heeft van belang.

Als beroepsgroep is onafhankelijkheid zodanig van belang, dat het niet direct zin heeft om dit door wet- en regelgeving te regelen. De regels zijn al volledig en nu gaat men er vanuit dat de accountant in wezen niet onafhankelijk is. Dit is een negatieve benadering van de rol van de accountant.

Het aantal schandalen dat aan het licht is gekomen is de laatste jaren toegenomen. Daarmee neemt het vertrouwen in de accountant af, dit is echter niet nieuw maar speelt al een paar jaar. We zitten een bepaalde cultuur, mensen neigen meer naar geld toe en willen steeds meer hebben. Ondernemingen worden steeds groter, waardoor deze steeds lastiger te controleren zijn. Daarnaast zit de media er dicht op.

Het maatschappelijk belang van de accountant is niet gedaald, maar door omstandigheden komt dit steeds vaker aan het licht.

Verbreiding rol accountant

SME-ondernemers vragen steeds meer van de accountant op het gebied van advieswerkzaamheden. Daarbij dient de accountant zich wel te houden aan zijn beroepsregels, hierdoor kan wel eens een discussie ontstaan met de klant over het verlenen van de dienst. Je ziet steeds vaker dat je als accountant onder druk wordt gezet door de klant.

De klant kan de accountant afschepen als ze iets ontdekken. De accountant kan niet afdwingen wat de klant wil en doet, maar men kan ze wel op risico's wijzen en discussies met de klant hierover aangaan.

De accountant is teveel beperkt tot de financiële gegevens. Ondernemingen worden zodanig groot dat enkel financiële informatie te beperkt is.

Transparantie

Door sneller en vaker te rapporteren en daarnaast tijd voor vragen van de AVA te reserveren kan de accountant transparanter communiceren. De maatschappij wil vooral eerder over informatie beschikken. Eén element van de accountant is zekerheid geven, de frequentie van de rapportage draagt echter niet bij aan de zekerheid. Dit is alleen mogelijk als de accountant heel dicht bij de klant staat, maar dit is onmogelijk.

Automatisering

De controle van de accountant zal door automatisering veranderen, men zal tijdens de werkzaamheden meer gebruik gaan maken van tools. De menselijke handelingen nemen steeds meer af. De accountant moet bij de accountantscontrole steunen op de tools en geautomatiseerde omgeving. De accountant moet zich richten op het gehele spectrum van de onderneming. De controleerbaarheid wordt door middel van automatisering gemakkelijker, daardoor kun je je ook op het hele spectrum richten.

Accountancy is een traditioneel beroep. Tijdens de opleiding wordt vooral uitgegaan van het verleden. Veel huidige accountants werken op een wijze die over een paar jaar volledig anders is. De nieuwe generatie is veel meer computer minded, voor hen is de automatisering veel gebruikelijker. Bijna alles kan of gaat automatisch en hier moet de accountant op inspelen. In de huidige werkzaamheden trachten accountants om zoveel mogelijk geautomatiseerd te doen. Bijvoorbeeld door dossiervorming geheel te automatiseren, dit is veel praktischer en wordt als positief ervaren.

Er wordt nog weinig gebruik gemaakt van XBRL, dit wordt alleen gebruikt voor de rapportage. De verwachting is dat nu een begin is gemaakt met XBRL en dit niet meer te stoppen is (vooral niet als banken en de overheid hierop in gaan spelen). Deloitte loopt hierin redelijk voorop, kantoren die dit willen en kunnen gaan deze stap ook snel maken. Aan de voorkant heeft Deloitte veel tijd gestoken in het uitvinden van het wiel. Dadelijk als XBRL een standaard wordt, zullen er veel aanbieders komen. Hierdoor dalen de prijzen en daarmee verdwijnt de voorsprong die Deloitte nu heeft. Je zult zien dat de jaarrekening van SME-ondernemingen op basis van fiscale grondslagen wordt gepresenteerd en niet meer op basis van commerciële grondslagen, dit is een ontwikkeling vanuit XBRL.

Accountant in de toekomst

In de toekomst zijn er accountantskantoren die zich alleen richten op de accountantscontrole. Instanties neigen hiernaar (afhankelijk van de lobby van de Big Four). Toename van schandalen zorgt voor: onderscheid in OOB en dat de AVA en directie los van elkaar staan. Bij de meeste SME-ondernemingen die door Venlo bediend worden is de AVA en de DGA in 1 hand, men moet zorgen dat men shifting hierin krijgt: controlerend accountant en een accountant adviseur. De werkzaamheden van de accountant worden anders. De keuze van een systeemgerichte- en gegevensgerichte controle wordt anders verdeeld. Nu is de verhouding ongeveer 99% gegevens gericht en 1 % systeemgericht, dit percentage zal nader tot elkaar komen. IT-auditors worden bij de accountantscontrole steeds belangrijker.

Accountant D

In onderstaand interview is er gesproken met de term MKB in plaats van SME. Aangezien SME een term van Deloitte is en het voor de geïnterviewde gemakkelijker is om zich een beeld te vormen van de situatie bij de term MKB.

Maatregelen doorvloeien naar MKB

De verwachting is dat de ontwikkelingen op het gebied van wet- en regelgeving voor OOB's niet doorvloeien naar het MKB. De ontwikkelingen en maatregelen die nu getroffen worden zijn opgewaaid door diverse schandalen zoals Enron en Ahold. Daaroverheen kwam nog de financiële crisis. De Amerikanen zijn begonnen met de verscherping van de regels, deze zijn overgeslagen naar Europa terwijl de huidige regels voldoende zijn om de onafhankelijkheid van de accountant te waarborgen.

Professioneel-kritische instelling

De professioneel-kritische instelling is niet voldoende, de accountants liggen niet op één lijn. Echter zal een cursus niet bijdragen aan verbetering.

Scheiding tussen controle en advies

SME-ondernemingen vinden het advies van de accountant belangrijker dan de controleverklaring. Voor de Big Four kantoren zijn adviesdiensten een belangrijke bron van inkomsten. Het is van belang dat dit geleverd kan worden. Bij SME-ondernemingen is het lastig om uit te leggen dat je door bepaalde veranderingen in wet- en regelgeving geen adviesdiensten meer mag verrichten, de klant vraagt hier namelijk wel naar.

Deze verandering in wet- en regelgeving zijn voornamelijk een theoretische verbetering, maar in de praktijk (SME-segment) dragen deze weinig bij om tot een onafhankelijker accountant te komen. De maatregel scheiding tussen controle en advies is door het maatschappelijk verkeer opgewaaid. De AFM bekijkt dit voornamelijk vanuit het theoretische perspectief. Deze maatregel is meer gericht op de Big Four.

Bij de controle van OOB's hebben de Big Four kantoren de risicovolle takken al af gestoten. Scheiding tussen controle en advies zal bij OOB's wel mogelijk zijn. Het zal zich echter gaan ontwikkelen in een soort 'vriendjespolitiek' van accountantskantoren onderling. Opdrachten zullen naar een ander accountantskantoor (die ze het gunnen) worden toegespeeld. De vraag is of je hierdoor wel onafhankelijkheid bereikt?

Externe roulatie

De voordelen van externe roulatie wegen niet op tegen de nadelen die deze maatregel met zich meebrengt. De kosten zullen door deze maatregel toenemen en de koppeling met onafhankelijkheid hoeft niet op deze manier gemaakt te worden.

Het nieuwe inzicht dat de accountant krijgt, werkt wel verhelderend. De huidige wet- en regelgeving met roulatie van partners (interne roulatie) is echter voldoende. Deze maatregel is meer gericht op de Big Four.

Vertrouwen

Het is niet te merken dat klanten minder vertrouwen in de accountant hebben. De afname van het vertrouwen in de accountant is naar verwachting meer te merken bij beursgenoteerde ondernemingen.

Rol van de accountant

De controlecliënt verwacht van zijn accountant, dat hij:

- adviseert;
- probleemoplossend te werk gaat;
- een vertrouwenspersoon is;
- de jaarrekening maakt.

De accountant voldoet aan de wensen van de cliënt. Bij niet-OOB's en familieondernemingen ziet de ondernemer (DGA) de accountant als een aanspreekpunt. Ze vinden het advies belangrijker dan de accountantscontrole, dit laatste zien ze meer als een verplichting.

Verandering werkzaamheden

De accountant (werkzaam in het SME-segment) is teveel gericht op het 'boekhouden'. De achterliggende ontwikkelingen en gebeurtenissen binnen een organisatie zijn ook zeer belangrijk. Zo zou de accountant zich meer kunnen richten op de risico's bij de bedrijfsvoering van een onderneming. Een eventuele aanscherping van de controle eisen (risk based auditing) kan hieraan bijdrage.

Een verklaring over de niet-financiële cijfers wordt als onnodig geacht. Een accountant is aangeboren om veelal vanuit cijfers te werken. De klant hecht geen waarde aan verklaringen over niet-financiële gegevens en zal hier dan ook niet naar vragen. Accountants kunnen verdienen aan adviesdiensten. De vraag hiernaar is aanwezig, accountants willen adviesdiensten niet opgeven.

Maatschappelijke rol

Het maatschappelijk belang van de accountant is voornamelijk benadrukt vanuit theoretische aspecten. De accountant verricht zijn werkzaamheden voor de klant en daar moet de accountant zijn inkomsten uit halen.

De accountant zit niet met het maatschappelijk belang aan tafel. De accountant dient zelf zijn ethische grens te trekken.

Bij samenstellingswerkzaamheden zal deze grens iets hoger liggen omdat je de klant binnen de grenzen optimaal van advies wil voorzien. Bij controle opdrachten speelt die beleving meer. De accountant neemt dan een andere beroepshouding aan waarbij men ook eerder de grens bereikt.

Competenties accountant

De huidige competenties voldoen niet altijd meer om een accountantscontrole in een geautomatiseerde omgeving uit te voeren. Men mist hier veelal de ervaring. Bij hoog geautomatiseerde omgevingen schakelt men een deskundige (IT-auditor) in.

De accountant werkt zelf wel met data-analyse en elektronische dossiers. Er moet een goede verhouding bestaan tussen de toepasbaarheid en het gebruik van het systeem.

Transparantie

Het contact binnen het SME-segment verloopt prima (bank/DGA/ fiscus). Een actievere rol van de accountant binnen het SME-segment draagt niet bij aan een transparanter contact tussen de accountant en zijn (overige) stakeholders. De klant kan zelf aan de accountant aangeven wat hij wil zien van de accountant zodat de accountant hem vervolgens daarnaar kan bedienen.

Automatisering

XBRL heeft niet direct invloed op de werkzaamheden van de accountant. Dit speelt wel een steeds belangrijkere rol doordat de overheid ook diverse processen automatiseert. Daardoor worden accountantskantoren verplicht gesteld hieraan mee te werken. De voordelen wegen echter niet op tegen de vele nadelen die XBRL met zich meebrengt.

Toekomst

De accountant werkzaam in het SME-segment zal in de toekomst de adviserende rol steeds belangrijker gaan vinden. De behoefte aan een vaktechnische accountant wordt minder omdat er andere onderwerpen zijn waarop de accountant zich moet gaan richten. Vanuit de klant is er een toenemende behoefte aan andere dienstverlening onder andere doordat ondernemers verjongen. Deze generatie ondernemers heeft een andere achtergrond. De generatie van nu is beter op de hoogte en zoekt zelf elementen van het ondernemerschap (zoals de boekhouding) uit via middelen zoals internet. Er komen daarnaast steeds meer ingewikkelde vragen vanuit de klant omdat de maatschappij en het ondernemerschap complexer is geworden.

Bank A

De bank levert een bijdrage aan de ambities van haar klanten. Een voorwaarde die de bank hieraan stelt is dat haar klanten de regels nakomen. De bank bepaald deze voorwaarden doordat ze op een goede wijze geïnformeerd worden d.m.v. financiële verslaggeving. Het belang hierbij is de input die de bank krijgt van een accountant. Op basis van deze gegevens worden kredieten verstrekt.

Doorvloeiing van maatregelen naar SME

De maatregelen die de overheid wil nemen zijn niet noodzakelijk voor het SME-segment, alleen bij beursgenoteerde ondernemingen is deze maatregel van belang. Indien dat wel het geval zou zijn betekent dit dat er op dit moment onvolkomenheden zijn. Hiervan is op dit moment echter geen sprake.

Alles wat banken en accountants doen wordt onder een vergrootglas gelegd. Vanaf bovenaf wordt er alleen maar nieuwe regelgeving naar beneden gelegd. Je zult er wel in mee moeten, maar het heeft geen positief effect. Daarnaast wordt nog eens alles in de media belicht.

Scheiding tussen controle en advies

Deze maatregel is goed, maar de wet- en regelgeving slaat door. Daarnaast zitten SME-ondernemers hier niet op te wachten, evenals de accountants. Naast de veranderde wet- en regelgeving voor het accountancyberoep, veranderd ook de wet- en regelgeving voor banken. Banken krijgen ook meer regelgeving waar zij niet op zitten te wachten. Zeker bij SME-ondernemers moet de accountant een sparringpartner kunnen zijn. Door eventuele invoering van de maatregel van scheiding tussen controle en advies, kan de accountant dit niet meer zijn. SME-ondernemers hebben behoefte aan adviezen van de accountant en voor hen is dat juist de toegevoegde waarde van een accountant.

De prijs stijgt door de extra regelgeving, dit kan niet worden voorkomen. De verhoogde prijs zal naar waarschijnlijkheid bij de klant komen te liggen.

Externe roulatie

Banken moeten samen met de accountant optreden wanneer een ondernemer op het verkeerde spoor zit. Wanneer het niet goed gaat dienen ze samen de bakens van de ondernemer te verzetten. Maar de accountant vindt het moeilijk om kritisch te zijn en de ondernemer hierop aan te spreken, de accountant heeft soms te slappe knieën. Dit is vooral het geval bij hechte relaties. Hiervoor zou externe roulatie een oplossing bieden.

Professioneel-kritische instelling

De accountant dient professioneel kritisch te zijn tijdens zijn werkzaamheden en niet alleen een handtekening onder de cijfers te zetten omdat de bank dit wil zien. Men moet meer met de cijfers doen dan dat ze nu doen. De accountant kan wat winnen in zijn algemeen kritische instelling. De klant moet geprikkeld en wakker geschoot worden wanneer het niet goed gaat, dit moet gebeuren door de bank en de accountant. Men moet niet bang zijn om de ondernemer op de

teentjes te trappen. Accountants zijn bang dat als ze te kritisch zijn ze de klant mogelijk kwijtraken.

Vertrouwen

Het vertrouwen van SME-ondernemers in de accountant is niet gedaald. De accountant moet als vertrouwenspersoon gezien worden en wordt dit nog steeds. Op dit moment wordt alles in de media gepubliceerd. Bij relaties die goed gaan heeft de media-aandacht geen impact op het vertrouwen in de accountant. Relaties die onder druk staan, hechten waarde aan de media-aandacht en bij deze relaties heeft het wel impact op het vertrouwen. Over het algemeen genomen maakt de maatschappij zich niet druk over wat er gaande is in het accountantsberoep.

De accountant is niet tekort geschoten in zijn maatschappelijk belang.

Verwerking accountantsgegevens

Bij kredietverlening wordt er primair gekeken naar de aanvragen. Is de ondernemer in staat om zijn prognoses en doelen waar te maken? Daarnaast zijn onder andere de solvabiliteit en diverse ratio's van een onderneming belangrijk. Doordat de bank werkt met het geld van anderen, stelt men wel voldoende zekerheden dat ze het geld wat ze uitlenen terugkrijgen. Het is op dit moment niet zo dat een krediet extra moet worden afgedekt wanneer een onderneming financieel gezond is.

Automatisering

Op dit moment maakt de Rabobank nog niet in hoge mate gebruik van XBRL, men is hier wel mee bezig. XBRL heeft veel voordelen voor een bank. Het is niet van deze tijd dat werknemers handmatig de gegevens van de jaarrekening moeten overtypen.

Toekomst accountant

In de toekomst krijgt de accountant een meer adviserende rol. Het verschil als accountant maak je door mee te sparren, wat zorgt voor een toegevoegde waarde voor de ondernemer. De accountant moet kritisch durven te zijn. Een goede ondernemer zal dit waarderen, hierdoor heeft de ondernemer het gevoel dat hij er niet alleen voor staat.

Het contact tussen de accountant en de bank zal de komende tijd hetzelfde blijven. Ze hebben en houden dezelfde belangen voor de ondernemer.

SME-onderneming A

Verwachtingskloof

De verwachting van de buitenwereld sluit niet aan met de clausule van de accountantscontrole. Accountants zijn teveel afhankelijk van het vastgestelde budget en moeten daarom keuzes maken tijdens de controle. De verwachting van ondernemingen van de accountant is dat hij de cijfers controleert, er definitief een stempel op komt te staan en dat het rapport vervolgens naar de bank gaat zodat de onderneming leningen en dergelijke kan afsluiten.

Maatregelen doorvloeien naar SME

De maatregelen zouden niet over het gehele SME-segment ingevoerd moeten worden. Deze maatregelen zouden alleen betrekking moeten hebben op ondernemingen die controleplichtig zijn.

Scheiding tussen controle en advies

De maatschappij en vooral de politiek bemoeien zich met alles, vandaar de huidige maatregelen. De kwaliteit van de politiek is minder dan 20 jaar geleden, er wordt alleen nog maar gereageerd op de media. Ze maken van een issue een probleem. De maatregelen die ze bedenken tegen de 'problemen' zullen echter niet bijdragen aan een betere onafhankelijkheid. De accountantscontrole en adviesdiensten zitten bij grote ondernemingen al ver van elkaar vandaan. Wanneer deze regels worden ingevoerd zal hierdoor alleen theoretisch gezien iets verbeteren.

SME-ondernemingen zitten niet te wachten op de controle. Voor ondernemingen die niet beursgenoteerd zijn is het verder niet noodzakelijk. De controle is een noodzakelijk kwaad, kost veel geld en de flexibiliteit van een accountant is niet altijd even groot (tijdstop van de controle). Ondanks dit proberen ze het wel zo goed mogelijk in te plannen.

Aanbestedingsprocedure

Daarnaast is het niet optimaal voor de onafhankelijkheid dat de klant de accountant direct betaald voor zijn werkzaamheden, zo werkt de accountant minder onafhankelijk dan zou moeten. Dit kan echter niet voorkomen worden, het is onmogelijk om dit aan te pakken.

Externe roulatie

Invoering van externe roulatie is een goede maatregel. De vorige accountant heeft maatregelen doorgevoerd die ernstige consequenties met zich meenamen. De nieuwe accountant heeft een frisse blik en kan voor meer toegevoegde waarde zorgen binnen de onderneming. Daarnaast wordt de onafhankelijkheid door deze maatregel vergroot.

Vertrouwen

Het vertrouwen in de accountant door ondernemers binnen het SME-segment is niet afgenomen. Door alle media komt de rol van de accountant en het vertrouwen wel vaak in het nieuws maar dit heeft geen invloed op het SME-segment.

Professioneel-kritische instelling

De accountant heeft een over het algemeen een professioneel-kritische instelling maar heeft soms oogkleppen op. Ze stappen de onderneming binnen vanuit hun controlerende rol richting de financiële cijfers maar zouden ook op een abstracte manier naar overige zaken moeten kijken.

Interne auditteams binnen grote ondernemingen hebben wel die bredere blik. De cijfers kunnen wel kloppen maar dit betekent niet altijd dat de onderneming 'in control' is. De accountants zijn echter niet genoeg geschoold om over de gehele breedte kritisch te oordelen.

De accountant zoekt zelf niet de grenzen op, af en toe leidt dit wel tot een discussie. Daarnaast heeft een onderneming zijn eigen verantwoordelijkheid en ligt dit in geval van fraude niet altijd aan de professioneel-kritische instelling van de accountant. Bij fraudes is er altijd sprake van een samenwerking tussen beide partijen en vindt meestal plaats op hoog niveau bij de grote ondernemingen.

Rol van de accountant

De accountant voldoet aan de wensen van de ondernemer maar zou een paar dingen anders kunnen aanpakken. Het is belangrijk dat de accountant mede als sparringpartner fungeert, daarnaast is het handig als de accountant mee filosofeert over beslissingen (indien daarvoor betaald wordt door de klant). De accountant dient ook advies te geven over de invulling van werknemers en de financiële functies binnen de onderneming. De accountant wordt gezien als een vertrouwensman die niet terughoudend moet zijn.

Maatschappelijke rol

De accountants zijn niet tekort geschoten in hun maatschappelijke rol. De accountant dient met zijn controlerende rol op de achtergrond te blijven en niet telkens in de media te komen. Daarnaast moet de accountant in de toekomst beter aan de maatschappij uitleggen wat de maatschappij van de accountant kan en mag verwachten.

Automatisering

Het gehele bedrijfsproces is in deze onderneming geautomatiseerd, van de facturatie t/m de voorraadadministratie. De accountant heeft genoeg kennis om de controle in deze geautomatiseerde omgeving uit te voeren. Het is goed dat hij naar de geautomatiseerde omgeving kijkt omdat er bedrijfsblindheid kan ontstaan.

Ondanks dat de automatisering doorzet binnen het accountantsberoep, zal er vraag blijven naar een accountant. Niet alles kan geautomatiseerd worden en de toegevoegde waarde van de accountant wordt als zeer belangrijk ervaren.

Accountant in de toekomst

De toekomstige relatie tussen de accountant en ondernemer wordt waarschijnlijker moeizamer, de cultuur veranderd (media etc.). Het beroep wordt minder leuk en de accountants worden minder flexibel.

Daarnaast zal de accountant steeds formeler worden en het beroep van accountant zal richting de Amerikaanse accountant gaan. Alleen grote ondernemingen zullen deze veranderingen (meer regels etc.) bij kunnen houden en kunnen betalen. Er zullen veel verplichtingen komen die niet nodig zijn en niets toevoegen (alleen maar nadelig voor MKB-accountantskantoren). Men zou in de toekomst zwaardere straffen moeten opleggen aan accountants die de fout in zijn gegaan (fraude) en niet de gehele beroepsgroep moeten belasten met allerlei ingewikkelde regels.

SME-onderneming B

Scheiding tussen controle en advies

De accountant dient zich te richten op de controlewerkzaamheden. Wanneer een deelneming verder van de onderneming afstaat is het ook belangrijk dat de accountant hier meer toezicht op houdt. De accountant dient geen advies te verlenen, daar worden specialisten voor ingehuurd. De huidige onafhankelijkheid van de accountant is goed waardoor invoering van scheiding tussen controle en advies om de onafhankelijkheid te verbeteren overbodig is. Tevens brengt dit meer regelgeving met zich mee die er al teveel is. De scheiding tussen controle en advies binnen accountantskantoren is voldoende, voor advies huurt men een specialist in en vraagt men niet naar de accountant. Men hecht meer waarde aan de adviesdiensten dan aan de accountantscontrole.

De opgestelde maatregel van scheiding tussen controle en advies werkt totaal niet. Uit eerdere ervaring blijkt dat dit leidt tot hogere kosten en dit meer tijd kost. De samenwerking loopt niet goed. De keuze voor deze scheiding zou men uit zichzelf nooit meer maken, er zijn alleen maar nadelen aan verbonden. Zo moeten er ook twee dossiers opgebouwd worden waar veel tijd in gaat zitten en waardoor de accountantskantoren naast elkaar aflopen.

Rol accountant

De SME-ondernemer ziet de accountant als sparringpartner en als vertrouwenspersoon. Het is belangrijk dat de SME-ondernemer een goede band heeft met de accountant en zij elkaar goed begrijpen.

De accountant is te allen tijde bereikbaar, houdt zich aan de afspraken en aan het vastgestelde budget. Daarnaast dient hij die werkzaamheden uit te voeren die de ondernemer van hem vraagt.

Externe roulatie

Het is belangrijk dat de accountant een vertrouwensband met de ondernemer opbouwt. Als de accountant goed zijn werk doet, hoeft hij niet ingeruild te worden voor een andere accountant van een ander accountantskantoor. De SME-ondernemer vraagt zelf niet om een andere accountant, dit zal namelijk leiden tot gigantisch kennisverlies van de accountant in de onderneming. Een voordeel is dat de accountant een nieuwe frisse blik krijgt, maar dit weegt niet op tegen de nadelen. De ondernemer is niet bereid om voor de extra kosten, die deze maatregelen met zich mee brengt, te betalen.

Vertrouwen

Het vertrouwen van de SME-ondernemer in de accountant is niet afgenomen. Men heeft een accountant van de Big Four.

Men vertrouwt er op dat dit professionals zijn en op de hoogte zijn van de huidige ontwikkelingen op het gebied van wet- en regelgeving.

De kruidenier op de hoek zou wel een mogelijke vertrouwensbreuk hebben opgelopen, vooral doordat de invloed van de media op ondernemers van kleinere ondernemingen groter is. Deze media aandacht zorgt ervoor dat een hele groep mensen een bepaalde gedachte heeft over het

accountantsberoep. De beweringen die door de media aan het licht worden gebracht worden nauwelijks onderbouwd met een goede beredenering.

Ondernemingen zijn groot en complex waardoor ze moeilijk te controleren zijn. Wanneer men opzettelijk fraudeert, zou dit onopgemerkt kunnen gebeuren. Hier kan de accountant niet veel tegen doen.

Professioneel-kritische instelling

De professioneel-kritische instelling van de accountant is goed. Hij voert zijn werk goed uit en is kritisch.

De accountant zou zich meer moeten richten op de niet- financiële gegevens en de toekomst van de onderneming. Daarvoor is het verstandig van de ondernemer om de accountant hierover bij te praten, zo krijgt de accountant een breder beeld van de organisatie. De accountant dient hier echter niet over te rapporteren, dat is niet zijn vakgebied. De accountant blijft enkel de persoon voor de financiële rapportage.

Maatschappelijke rol

De accountant is niet te kort geschoten in zijn maatschappelijke rol. De schandalen van de afgelopen jaren hebben bij grote ondernemingen afgespeeld. Die ondernemingen zijn door de grootte en complexiteit moeilijk te controleren. Hierdoor is het onmogelijk voor de accountant om alles te controleren. Accountants die gebruik maken van diverse tools zullen bij de controle dichter bij de waarheid zitten.

Automatisering

Voor een accountant is het vrij moeilijk om de geautomatiseerde omgeving te controleren. Accountants dienen daarvoor hun werkwijze aan te passen waardoor de controle makkelijker en efficiënter kan worden uitgevoerd. Met het gebruik van diverse tools zou de accountant gemakkelijker kunnen controleren (door PWC bijvoorbeeld met SAP). Dossievorming wordt hierdoor ook gemakkelijker.

Toekomstige rol accountant

In de toekomst zal de relatie hetzelfde blijven. De ondernemer en zijn staf doet op dit moment veel (op het gebied van bedrijfsvoering en boekhouden) zelf en dat zal zo blijven. Voor de ontwikkelingen op managementgebied in de onderneming zal men een specialist in blijven huren. De accountant zal in de toekomst de jaarrekening blijven maken en zal als sparringpartner dienen van de ondernemer. De ondernemer verwacht geen adviserende rol van de accountant in de toekomst.

SME-onderneming C

Invloed maatregelen scheiding tussen control en advies en externe roulatie

De maatregelen hebben voor deze onderneming niet veel te betekenen. Deze extra maatregelen worden meegenomen in de prijs, wat volledig onterecht is. Eerst kon de accountant ook deze werkzaamheden uitvoeren, maar werd het niet gedaan omdat het niet nodig was. Het probleem van de hogere kosten ligt bij de accountant en hoeft de accountant niet af te schuiven op de klant. De accountant kan zich hier niet in vinden.

Scheiding tussen controle en advies

De maatregel om controle en advies te scheiden is belangrijk. Accountants willen graag advies geven. Echter kijken de accountants te veel met de financiële bril om goed advies te kunnen geven. De meeste accountants hebben niet de competenties om advies te geven. Accountants van kleinere kantoren zijn wel breder in advies geven, doordat ze zelf ook ondernemer zijn. Brede adviezen moeten niet van een accountant van een groot kantoor afkomen.

Scheiding tussen controle en advies is binnen deze onderneming al doorgevoerd. Externe commissarissen en overige externe contacten worden gebruikt voor het advies en de accountant puur voor het financiële vraagstuk. De scheiding tussen controle en advies is niet doorgevoerd bij deze onderneming op basis van onafhankelijkheid. De accountant behoort namelijk al integer en vertrouwend te zijn. De rede voor deze scheiding is dat de accountant niet breed genoeg is opgeleid om advies te geven over de bedrijfsvoering, daar heeft de accountant niet de juiste competenties voor.

Advies geeft in tegenstelling tot de accountantscontrole direct een meerwaarde voor de onderneming. Een belangrijke functie van de accountantscontrole is dat je kunt aantonen dat het goed gaat. Daarnaast is een verklaring voor deze onderneming van belang voor de Europese aanbestedingsprocedure.

De kleinere ondernemingen zullen voor advies bij hun accountant aankloppen. De grotere ondernemingen zullen naar specialisten gaan voor hun advies en niet naar de accountant.

Externe roulatie

De maatregel van externe roulatie zorgt voor kennisverlies en is kostenverhogend. De ondernemer zit niet te wachten op externe roulatie maar ziet wel het nut hiervan in. Echter vervalt dit indien deze maatregel bij de niet-controleplichtige MKB-ondernemingen wordt ingevoerd. De ondernemer hoort de kennis aan te leveren en de jaarrekening is bij het grote MKB al intern gemaakt, de onafhankelijkheid wordt niet verbeterd. Het is wel goed om met een nieuwe frisse blik naar de onderneming te kijken.

Vertrouwen

Het vertrouwen in de accountant is niet geslonken. Bij de schandalen die in de media komen is veelal de Big Four betrokken, deze hebben rondom deze schandalen wel wat uit te leggen. De accountant is echter niet de enige die hierbij een steekje heeft laten vallen. Iedereen kan steken laten vallen.

Je hebt wel vertrouwen in je accountant. Je gaat er vanuit en vertrouwd erop dat de cijfers integer zijn. De controle zegt niet alles, maar je hebt naar je medewerkers en overige stakeholders wat uit te leggen betreft de cijfers.

De accountant hoeft niet zelf het initiatief te tonen om te zorgen voor meer transparantie, de accountant hoeft enkel die dingen te doen die de ondernemer hem vraagt; cijfers controleren, integere verslaggeving en een prima rapport.

Professioneel-kritische instelling

Voor de professioneel-kritische instelling kan er onderscheid gemaakt worden bij controleplichtige en niet controleplichtige ondernemingen. De accountant kan, wanneer een onderneming controleplichtig is alles zien en de ondernemer dient ook alles te verantwoorden. Bij een goedkeurende verklaring ga je er daardoor vanuit dat de accountant alles heeft gecontroleerd.

De accountant kan misschien wel meer doen bij fraudes. De vraag is echter in welke mate de accountant verantwoordelijk is bij fraude? Op het moment dat de accountant de mogelijkheid heeft om alles in te zien en de accountant heeft de tools dan is de accountant verantwoordelijk wanneer hij een goedkeurende verklaring geeft. De ondernemer blijft daarnaast mede verantwoordelijk. Het is te gemakkelijk om direct de accountant de schuld ervan te geven. De ondernemer wil graag in het grijze gebied zitten en de accountant denkt hier vaak zwart-wit over.

De accountant is op dit moment voorzichtiger geworden bij de accountantscontrole. Voorheen was het namelijk zo dat posten of processen die voorgaand jaar goed waren, minder kritisch werden bekeken. Sinds twee à drie jaar zit de accountant beter op de accountantscontrole. Dit komt onder andere door veranderingen in regel- en wetgeving en de financiële crisis.

Verandering werkzaamheden

De veranderde rol van de accountant ontstaat door meer vraag naar transparantie en integriteit. De accountant moet zich naast de financiële gegevens gaan richten op risico's, systemen en branchesystemen. Hiervoor is men, in tegenstelling tot de verhoogde prijs van de accountantscontrole, wel bereid om te betalen omdat je als klant een toegevoegde waarde krijgt.

Door de automatisering en doordat accountants een x aantal directe uren moeten maken, gaan accountants steeds meer diensten aanbieden. De tijd die men over heeft door middel van automatisering moet men niet invullen met overige dienstverlening.

De accountant zal wel meer richting adviseur gaan veranderen, alleen de vraag is of de markt dat wel wil of moet willen. Over verschillende diensten bezitten de meeste accountants te weinig

kennis. Tevens vraagt de SME-ondernemer meer advies, alleen is de vraag of de SME-ondernemer deze adviesvragen wel bij de accountant moet neer leggen en niet bij dienstverleners die zich hierin gespecialiseerd hebben.

Automatisering

De onderneming is zoveel mogelijk geautomatiseerd. Dat begint al bij het boekingsprogramma, het systeem in de auto tot aan de facturatie en verdere financiële handelingen. Men loopt intern bij de facturering een risico. Dit komt omdat verschillende landen en opdrachtgevers verschillende formats stellen aan de facturering, waardoor dit handmatig moet worden aangepast.

De onderneming wil graag voorop liggen betreft de automatisering, maar er wordt ook veel gekeken naar het gemak voor de klant. Dit is belangrijker dan het gemak voor de onderneming zelf. Natuurlijk wil je er indien mogelijk wel een win-win situatie uithalen. Er wordt niet alleen gekozen voor automatisering wanneer men er financieel baat bij heeft, maar ook wanneer dit zich uitbetaald naar betrouwbaarheid. De huidige bedrijfsomgeving is veelal geautomatiseerd, maar het kan nog beter.

De keuze voor automatisering wordt door hen zelf gemaakt, er wordt niet veel advies gevraagd om te kiezen voor bepaalde programma's.

De vraag is niet of de accountant voldoende kennis heeft over de automatisering, maar of die over automatisering wel een vergaande kennis moet beschikken. De accountant dient voldoende kennis te hebben over programma's die over financiële verslaggeving gaan en daaraan gerelateerde programma's, meer verwacht men niet op dit moment. Er wordt verwacht dat de accountant over deze financiële systemen en daaraan gerelateerde systemen wel voldoende kennis bezit om hierover mee te kunnen denken.

Accountant in de toekomst

Op dit moment zal er niets veranderen aan de rol van de accountant. Scheiding tussen controle en advies zal worden doorgevoerd binnen het OOB-segment. De accountant dient geen advies te geven over de strategie van een onderneming omdat hij hiervoor niet geschikt is.

Accountantskantoren willen wel graag adviseren maar het is de taak van financiële adviseurs om dit te doen.

Bijlage 7: Onderbouwing aangenomen/verworpen hypotheses

Hypothese 1

Hypothese 2

Hypothese 3

Hypothese 4